

grafiske og geofysiske stor-expeditioner; en mere moderne opfattelse af de geomorfologiske og geofysiske processer, som netop er karakteristisk for det arktiske område, kunne yderligere have uddybet de biologisk prægede afsnit. Afsnittene om fangst og jagtliv og om eskimoernes problemer i den ugæstfrie natur rummer så mange detaljer, som kun den, der har levet i det og følt problemerne på sin krop, er i stand til at give. Alt i alt en usædvanlig og fængslende bog.

Børge Fristrup.

Marthe Emmanuel: La France et l'exploration polaire. Nouvelles Éditions Latines. Paris 1959. 14 × 23 cm. 396 sider.

Medens der efterhånden eksisterer en meget omfattende litteratur om den engelske og til dels også den tyske og nordiske indsats i polarforskningen, så er det kun de færreste, som er fortrolig med de franske undersøgelser. For at råde bod herpå har dr. Marthe Emmanuel nu påbegyndt udgivelsen af det ovennævnte værk, hvis første bind omhandler tiden fra Jean Verrazano til La Pérouse, 1523-1788. I en ret lang indledning gøres der også rede for tiden før, lige fra Pytheas til de mange expeditioner, der skulle finde søvejen til Cathay; derefter følger så en meget detaljeret gennemgang af alle franske forskere og expeditioner, som har arbejdet i de nordpolare eller sydpolare områder. Bogen er med sine 396 sider meget omfattende, og medtager, så vidt det kan skønnes, næsten alt af fransk interesse. Selv rejser som Regnards til Lappland i 1861 er med, og 14 sider bruges på Maupertius' rejse til polarkredsen i Finland 1736-37. En omfattende oversigt er naturligvis helliget de franske opdagelser i Canada i kolonisationens første perioder.

Bogen er tilegnet Charcot og med fuld rette, for hans indsats for fransk polarforskning er overordentlig stor og er baggrunden for, at det har kunnet lykkes Victor at etablere en organisation som Expéditions Polaires Françaises, der også i bogen her benævnes som en direkte arvtager af traditionerne fra Lozier Bouvet, Bougainville og La Pérouse.

Børge Fristrup.

Gyldendals Vægtkort 1 og 2. Udarbejdet af professor, dr. phil. Johannes Humlum. 100 × 140 cm. Pris pr. stk. kr. 28,— (uopklæbet).

Ganske vist er Grønland ikke længere nogen koloni, men i visse henseender mærker man dog stadig de store vanskeligheder der må overvindes for at få dette enorme område indarbejdet i det moderne samfund. F. eks. har der ikke hidtil eksisteret noget vægkort over Grønland, som man har kunnet bruge ved geografiundervisningen.

Nu har professor Johs. Humlum udgivet 2 vægkort over Grønland, et oversigtskort i målestokken 1:2.200.000 og et mere detaljeret kort over Sydgrønland op til Disko i målestokken 1:890.000.

Af oversigtskort har man hidtil kun haft det nu forældede Grønland i fire blade udgivet af Kommissionen for videnskabelige Undersøgelser i Grønland, og så det lille kort i 1:5.000.000 udgivet af det danske Geodætiske Institut. Som vægkort afviger Humlums kort meget herfra, farverne er meget kraftige, og kortene virker næsten som plakater med deres stærkt optrukne konturer og grelle farver, men det er nok en virkning, som vil

gøre sig i klasseværelserne og tiltale børnene. For at få så meget med som muligt, er kortenes rammer brudte, og oversigtskortet rummer således også dele af Island samt Ellesmere Land m. v.

På oversigtskortet angiver en gul farve det isfrie land, medens havdybderne er forskellige nuancer af blå, og indlandsisen er uanset højde hvidlig. Bebyggelse er angivet ved røde cirkler af forskellig størrelse, de mindste cirkler betegner beboede pladser med under 100 indb.; med den anvendte cirkelstørrelse virker Grønland ved en ren umiddelbar betragtning ret tæt bebygget. Havisforholdene for august er angivet ved en stregsignatur.

Det er det første egentlige vægkort til skolebrug, Humlum her har udgivet, og det er et savn, som afhjælpes. Kortene er udarbejdet af en enkelt mand og er ikke et institutionsarbejde og er stærkt præget af en personlig opfattelse af kortindholdet. Det er fristende ved et sådant kort at gå på jagt efter fejl, og naturligvis kan man også hist og her finde fejl, som vel kunne være undgået, hvis man i højere grad havde haft en række lokal kendte specialister til at læse korrektur på kortene, det gælder både for fysisk-geografiske forhold og for bebyggelse.

For blot at nævne nogle eksempler fra områder, hvor anmelderen selv i særlig grad er fortrolig med forholdene, så finder man, at i Thule distriktet mangler bopladsen Kangerdluarssuk, medens Etah, som ikke har været beboet i en årrække, fremtræder med signatur som under 100 indb. Station Nord er medtaget, men Dundas mangler, her er kun opført Thule Air Base. I Angmagssalik distriktet mangler lille Ikateq på oversigtskortet, men findes på Sydgrønlands-kortet. Narssarssuaq Basen er ansat på oversigtskortet, men uden navns angivelse, og det havde vel også været rimeligt, at Grønnedal var fremhævet som dansk marinestation.

Gennemgående har man på kortet medtaget de beboede pladser også udenfor Grønland, dette gælder for stationerne på Ellesmere Land, men her mangler dog Alert, som er et ret stort anlæg, og som er verdens nordligste faste meteorologiske station. På Island er de beboede pladser og byer i almindelighed ikke medtaget, kun Reykjavik og Akureyri forekommer. Dette vil sikkert give især skolebørnene et meget falsk billede af Grønland som uhyre tæt befolket i sammenligning med det mennesketomme Island.

Isforholdene er angivet i oversigtskortet efter kortene i »Ice Atlas of the Northern Hemisphere« fra 1946, men efter de senere års isrecognosceringer og stærke flyveraktivitet i polarområdet må dette værk nu betegnes som forældet. F. eks. er der ikke, som angivet, polar pakis i de nordgrønlandske fjorde i august, både Danmarks Fjord og Hagens Fjord vil være åbne og praktisk talt isfrie, der er kun fjordis (eventuelt sikussak is) og enkelte isfjelde i Independence Fjord, og der vil være åbent vand langs det meste af nordkysten af Grønland ved Kap Morris Jesup og ved Nordøstrundingen, ligesom også Schleyfjorden vil være ganske åben.

Indlandsisen er angivet som en sammenhængende kuppel, idet man har valgt kun at medtage kurverne for 2.000 og 3.000 m, det fremgår derved ikke af kortet, at indlandsisen i virkeligheden består af to kupler adskilt ved en lavning strækkende sig fra Disko Bugt til omkring Angmagssalik på østkysten.

Som allerede nævnt, er det de første egentlige vægkort over Grønland beregnet til skolebrug, og der er her samlet et stort antal geografiske oplysninger, som ikke tidligere har været fremstillet i denne form til brug for undervisningen. Der vil dog stadig være brug for det officielle Grønlandskort i en målestok egnet til vægkort og med et sådant indhold, at det kan bruges både til undervisningsbrug og til videnskabelig demonstration.

Børge Fristrup.

Peter Freuchens Bog om de Syv Have. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. København 1959. 17 × 24 cm. 365 sider, 24 pl. Kr. 42,—.

Oceanografi i populær form gives af Peter Freuchen i klassisk stil. En oplagt gavebog, der fra geografisk side kun kan følges af de bedste ønsker. Man får lyst til at fortsætte studiet af den side af oceanografien, som nu ligger nærmest ens egne interesser, og bogen spænder vidt. Geografiske data suppleres med havenes geologi og biologi efterfulgt af historiske oplysninger samt, som en yderst vigtig del, opdagelsesrejsernes søhistorie, givet og vurderet af en fagmand. Billedet afrundes med myter og sagn samt havenes økonomiske betydning. Det er en fornøjelse at afse tid til læsning.

N. Kingo Jacobsen.

Oldenburg mit Umgebung um 1790. Herausgegeben von der Historische, Kommission für Niedersachsen. Særtryk af: Niedersächsischer Städteatlas III. Ernst Völker, Kartogr. Verlag, Oldenburg 1960.

Det her foreliggende kort i: 1:25.000 er et af 28 fogderikort (Oldenburgische Vogteikarte), der udarbejdedes i årene 1782–1799 under ledelse af naturforskeren G. C. Oeder, forfatteren til den i 1762–66 udkomne berømte »Flora Danica«. Han blev efter Struenses fald forvist fra København til Oldenburg, hvor han bl. a. fik til opgave at udfærdige de ovennævnte kort. Disse »Vogteikarte« nåede aldrig at blive trykt, og i de efterfølgende år blev manuskriptkortene stærkt makulerede ved overtegning til brug for nymatrikuleringer. Det her foreliggende nytegnede kort fremtræder som ottefarvet særkort over Oldenburgregionen og kan direkte sammenlignes med det moderne kort over Stor-Oldenburg (Topographische Karte 1:25.000, 2815 Oldenburg). Af kortets indhold kan nævnes: agerland, overdrev, eng, højmose, skov, søer og vandløb, indsande samt bebyggelse, men der savnes en signaturforklaring. En kort tekst på omslaget redegør for kortets tilblivelse og videre historie.

Viggo Hansen.

A. E. Smailes: North England. (Regions of the British Isles, edited by W. G. East, M. A.). Thomas Nelson and Sons Ltd. London and Edinburgh 1960. 17 × 25 cm. 324 s. 50 sh.

Professor Smailes' bog om Nordengland er den første i en serie om de Britiske Øer, der vil komme til at omfatte 10 regionsbeskrivelser fra selve England, hvortil kommer en om Wales, to om Skotland og en om Irland. Smailes' North England svarer i omfatning stort set til den almindeligvis accepterede opfattelse af Nordengland, sådan som den bl. a. er